

VALÓSÁG

Valóság rovatunkban ezúttal két vidéki egyetem dékánjával készült interjút teszünk közzé. Az interjúk témája az volt, hogy milyen változásokat terveznek, és élnek át napjainkban, a bolognai reform következtében a felsőoktatási intézmények. Hogyan alakítják át ezek a változások a tananyag tartalmát, a hallgatók összetételét, az intézmények struktúráját és perspektíváit. Az interjúk annak a kutatásnak a keretében készültek, amely az FKI-ben Gábor Kálmán vezetésével, az NKTH támogatásával folyt, és a bolognai reform előkészítését vizsgálta.

„Nincs egyértelmű egyetemi értékrend”

Kóczy T. László, a győri Széchenyi István Egyetem dékánja

Educatio: Szeretném, ha mesélne a szakmai életútjáról.

Kóczy T. László: A Műegyetem elvégzése után az egyetemen helyezkedtem el. Akkor még nem volt Magyarországon szervezett doktorandusz képzés. Az első kísérleti doktorandusz-szerűséget a villamos karon indították el, és én mindjárt az első évfolyam tagja lehettem. Olyan szerencsés helyzetben voltam, hogy nagyon gyorsan le tudtam doktorálni. Rögtön a Műegyetemen kaptam állást, és 2001 végéig nem is volt más állandó állásom. Végigmentem az egyetemi hierarchián, tanársegéd, adjunktus, docens, majd egyetemi tanár lettem. Közben 1992-től megbízást kaptam a külföldi egyetemi hallgatók oktatási központjában (TANOK) az igazgatóhelyettesi teendők ellátására. Ezt 2001-ig csináltam, akkor számomra befejeződött. Ezzel egy időben kaptam meghívást a győri Széchenyi István Egyetemre, ami 2001 decemberéig főiskolaként működött bizonyos egyetemi szakokkal. Az utolsó főiskolai főigazgató, dr. Keresztes Péter úgy hívott meg, hogy számítanak arra, hogy vállalom a dékánságot. Beadtam a pályázatomat, és amikor kineveztek 2002-ben egyetemi tanárnak, akkor egyúttal dékánna is kineveztek. Hamarosan lejár a négy év és ezzel a dékáni megbízatás is. Most fog megjelenni az új pályázati kiírás, és az a tervem, hogy újra pályázom. Ha megválasztanak, akkor még egy periódust szeretnék végigcsinálni, többet a szabályok szerint nem is lehet.

Közben elég sokat mozogtam külföldön, a saját szakterületemen. Kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerem van, és ezeknek a kapcsolatoknak az eredményeképpen sok helyre kaptam meghívást vendégprofesszorként. 1990-ben rövid ideig Kínában tanítottam nyári-egyetemen. 1992-ben voltam hosszabb ideig vendégprofesszor Koreában, a talán az országban legjobbnak mondható, magán-alapítvánnyal létesített műszaki egyetemen (POSTECH). 1993/94-ben Japánban voltam, a Tokiói Műszaki Egyetemen tanszékvezető. Ezt követően hosszabb időt nem töltöttem külföldön, de elég sok külföldi egyetemen vállaltam

rész-állást. Először Olaszországban, Ausztriában, és 1996-tól, minden évben Ausztráliába megyek ki egy időre. Van egy kinti nagyon stabil kutatási kapcsolatom, és mindig arra az egyetemre megyek, ahol a kutató partnerem van. Állandó doktori témavezetői megbízásom is van, az Ausztrál Nemzeti Egyetemtől, és egy portugál egyetemen is.

A saját kutatási területem elsősorban a fuzzy rendszerek. Ez a ma általánosan elterjedt, a számítógépekben is használt hagyományos arisztotelészi illetve boole-i logikának az általánosítása. Végeredményben nevezhető matematikai ötletnek is, de igen sok műszaki és egyéb alkalmazási területe van. Tehát mérnökként is nagyon sok köze lehet az embernek a fuzzy rendszerekhez. Eredetileg irányítástechnikát végeztem, aztán távközléssel kezdtem foglalkozni, így természetes, hogy az elméleti meg a módszertani megközelítésekén kívül alkalmazásokkal is foglalkozom. Ennek a területnek a világon talán 10 000 kutatója lehet, akiknek, mondjuk, a fele a Távol-Keleten él, bár az eredeti ötlet a Berkeley Egyetemről származik, Kaliforniából. Érdekes módon az első igazi, gyakorlati, műszaki alkalmazás Angliában született egy olyan professzor ötlete nyomán, aki a híres Imperial College professzora. A témát elég nagy viták övezték kezdettől fogva, mert alternatívát nyújtott a 60/70-es években megszilárdult módszertani megközelítésekkel szemben. Az az érdekessége, hogy a nem precíz fogalmaknak olyan kezelési technikáját adja, ami maga precíz. Tehát pontatlan definíciókat pontos matematikai reprezentációval kezel, ezért egyfajta hidat jelent a merev műszaki és természettudományos világ és az ember sokkal hajlékonyabb, képlékenyebb fogalomvilága között. Először Dániában egy cementgyárban létesítettek egy olyan irányítórendszert, ami erre alapult. Azt követte több más nyugat-európai cementgyár is. De ezek csak sporadikus alkalmazások voltak, A 80-as évek elejétől viszont Japánban egyre több területen megjelent a fuzzy irányítás. Az első látványos alkalmazások a háztartási gépekben voltak. Ma már azoknál a mosógépeknél, amelyekről azt hirdetik, hogy intelligens, vagy felhasználóbarát, vagy esetleg valamilyen trükkös dologgal körülírják ugyanezt, 99% biztonsággal benne van egy fuzzy irányító rendszer, esetleg több is. Ezek energiatakarékosságot eredményeznek, és a működés bizonyos mértékű optimalizálását. Tehát ha a mosógépnél maradunk, a megoldás ruhakímélő, sőt környezetkímélő is, és a kezelés igen könnyű. Nagyon sok más eszköznél is alkalmazzák: porszívó, videokamera, fényképezőgép, klíma-berendezés. Európában a Volkswagen kezdte el a fuzzy rendszereket beépíteni a kocsikba, miután Japánban már több autógyár sikerrel alkalmazta. Elég korán bekapcsolódtam a nemzetközi fuzzy kutató közösségbe is, amely ezzel foglalkozik. 1987 óta minden jelentős konferencián jelen voltam, és valamilyen közöm van a szakma majdnem minden jelentős szakfolyóiratához. Van egy világszervezet is, a fuzzy tudományos egyesületek szövetsége (International Fuzzy Systems Association), amelynek 10 évig dolgoztam a vezetésében. Alelnök, választott elnök, és végül elnök lettem, elsőként ebből a kelet-közép-európai világból.

E: Mit szóltak a Műegyetemen ahhoz, hogy egy itteni professzornak másutt is van állása?

K.T.L: Nem örültek neki, sőt újabban büntetik is. Ezért kénytelen voltam fél állásra csökkenteni az itteni pozíciómot annak ellenére, hogy szívesen maradnék itt is egész állásban, és semmi különbség nincs aközött, amit korábban dolgoztam itt és amennyit azóta csinállok, hogy félállásban vagyok. Gyakran a szombatot is bent töltöm a Műegyetemen, mivel sok a tennivalóm. De a Műegyetem egy egyetemi tanácsi határozattal előírta, hogy a professzorai nem vállalhatnak egész állást másik egyetemen, vagy ha mégis egész állást vállalnak, akkor itt csak félállásban lehetnek. Én úgy érzem, hogy ennek csak elvi és ter-

mésztesen anyagi jelentősége van, hiszen egy professzornál teljesen érdektelen, hogy hányad rész állásban van, ez kizárólag a jövedelem szempontjából jelent valamit. Ez inkább egyfajta retorzió azokkal szemben, akik máshol is végeznek tudományos munkát. A rendelkezés nem vonatkozik azokra, akik nem egyetemen vagy kutatóintézetben vállalnak másik állást, maga a Rektor úr is megteszi...

E: Sokan vannak?

K.T.L: Nem olyan sokan. Egy másik egyetemnek csak akkor éri meg olyat alkalmazni, aki más helyen is állásban van, ha valami jelentős pluszt tud adni ahhoz képest, ami neki egyébként rendelkezésre áll. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy pl. az én tágabb szakterületemen, ami az informatika és a villamosmérnöki terület, viszonylag alacsony az MTA doktora címmel rendelkező professzorok száma. Ezekre viszont szükség van, mert az utóbbi években szigorúbbá vált a Magyar Akkreditációs Bizottságnak az a feltételrendszere, amelyik megszabja, hogy adott szakot csak olyan esetben lehet elindítani, és fenntartani, ha megfelelő tudományos kvalitású, illetve minősítésű oktató a nevével jegyzi az adott szakot. Mesterképzésnél három teljes állású professzort kell felmutatni, aki az adott területen kutatást is végez. A doktori iskoláknál ez különösen fontos. Ma az az álláspont, hogy legalább négy MTA doktor, vagy MTA-tag kell, aki irányítja a többiek munkáját. Ilyenekből nincs olyan sok. Tehát az egyetemeknek mindenképpen megéri, ha ilyen címmel rendelkező professzorokat tudnak verbuválni.

E: Miért vállalt egy olyan egyetemen állást amelyik nemrégiben még főiskola volt?

K.T.L: Ez számomra elég nagy kihívás volt, de itt nem egyszerű főiskoláról volt szó, hanem olyan főiskoláról, amelyik műszaki területen már korábban rendelkezett négy akkreditált egyetemi szakkal. Mire odakerültem, már egyetemi rangot kapott, tehát megnyílt az út a doktori iskola alapítása előtt is, és ez 2005-ben már meg is történt. Ezzel egy újfajta világba léptünk be, mert az egyetemek nagyon mások, mint a főiskolák. Tehát én ezt komoly kihívásnak éreztem. Egyébként a műegyetem akkori rektora barátságosan biztatott és azt mondta: Nagy lehetőség alapító dékánnak lenni.

E: Volt már kapcsolata előtte is az intézménnyel?

K.T.L: Régóta volt szakmai kapcsolatam, pl. néhány kollégám korábban a Műegyetemről került oda. Így volt fogalmam arról, hogy hova megyek. Legalábbis szakmai értelemben, adminisztratív kevéssé. Ez egy kicsit csalódást is okozott, mert a Széchenyi Egyetem struktúráját, működését tekintve sok elemében rejtetten még ma is főiskolaszerű. A döntési kompetenciák ma is erősen koncentráltak a legfelső vezetői szinten, ami a belső kari struktúra nélküli főiskolákra jellemző általában. Mivel Egyetemünkön nagy a szakmai diverzitás – jogi, közgazdasági, kommunikációs, egészségügyi, szociális és zeneművészeti képzéseink is vannak – egyre markánsabban jelentkeznek a belső struktúra. Jövő év januárjától már három kar és két önálló intézet fog működni az Egyetemen. A dékani munkámnak az egyik, és természetesen jelentős eleme éppen az volt, hogy a külvilággal elfogadtassam, hogy ez már nem az a főiskola, ami 10 évvel ezelőtt volt, hanem valóban egyetem. Hozzáteszem, hogy nem egyedül vagyok, hanem sok olyan kollégám van, akik már korábban, a főiskolai időszakban is egyetemi léptékben igyekeztek gondolkodni, vagy akik Budapestről kerültek le, és akik nagyon komoly szakmai reputációt hoztak magukkal. Ez elég potenciál ahhoz, hogy a külvilág számára meglepően, a vártnál gyorsabban tudjunk előre haladni. Természetesen hosszú folyamat a főiskolai beidegződések teljes eltűnése.

E: Konkrétan mire gondol?

K.T.L: Mondok egy példát. Amikor odakerültem dékánnak, az akkori rektor azt mondta, hogy itt van három kollega, akik intézetigazgatók a Karon, ők legyenek a dékánhelyettesek is. Elfogadtam, de zavart az a tudat, hogy a hagyományos egyetemeken a dékán maga szokta a helyetteseit kiválasztani, általában pályázat segítségével. A rektor azt mondta, a Karon mindenki ezt a konstrukciót támogatja, hiszen az igazgatók már elfogadott vezető egyéniségek. Én is elfogadtam és azt mondtam, ülünk le, és kezdünk el dolgozni. A dékánhelyettesi reszortokat kiosztottuk és elkezdtük tenni a dolgunkat. Hamarosan kiderült azonban, hogy a dékánhelyetteseim idejük nagy részében igazgatónak érzik magukat, és csak egész kicsit dékánhelyettesnek. Ha például valamilyen oktatási feladatot kellett megoldani, mindig az járt a fejükben, hogy „Ennek az intézetnek én vagyok a felelős igazgatója, tehát úgy kell rendezni a dolgokat, hogy az én intézetem ne kerüljön kedvezőtlen helyzetbe”. Nem tudtak a gondolkodásban váltani, ami engem nem is lepett meg. Eltelt kb. a félidő, s akkor úgy döntöttem, hogy ez így nem mehet tovább. Egy nagy vitát követően, felkértem a három, egyébként kiváló kollégát, hogy mondjanak le egyidejű dékánhelyettesi szerepükről. Elfogadták és ekkor kiválaszthattam magamnak az új dékánhelyetteseket, akik csak dékánhelyettesek és más vezető funkciót nem viselnek. Azóta ez év júniusában újra megválasztottak dékánnak öt évre és újra olyan kollegákat kértem fel pályázni a helyettesi posztokra, akik komoly időt és energiát tudnak a felelősségteljes feladatra szánni. Máig is velük dolgozom nagyon elégedett vagyok, mert helyetteseim igen jó munkát végeznek. Ha ezt megtehettem volna az első napon, akkor valamivel előrébb járnánk, nem vesztegettünk volna el két évet, amikor a gyakorlatilag nem működő dékánhelyettesek munkáját igyekeztem navigálni. Meglehetősen fontosnak tartom, hogy megvalósuljanak Győrben is a hagyományos egyetemi struktúrák. Számos egyetemen jártam, tanítottam, kutattam Braziliától Finnorszáig. Sok helyen beszélgettem arról, hogy hogyan működnek az egyetemek, hogy történik az intézmény irányítása, és főleg, hogy mi a meghatározó értékrendjük. Legfontosabbnak azt tartom, hogy mi számít egy egyetemen értéknek. Sajnos ma Magyarországon nincs egyértelmű, általánosan elfogadott egyetemi értékrend. Megdöbbenve olvastam pl., az év elején, hogy minden felsőoktatási intézmény felhívást kapott a „kutató egyetem” címre történő pályázásra. Eszerint most ezt a címet fogják egyes egyetemeknek odaítélni. De hogyan lehet majd eldönteni, hogy melyik egyetem tekinthető „kutató egyetemnek”, aminek egyébként nagyon komoly anyagi következményei lesznek? Végigolvastam a pályázati kritériumokat, és nyomát sem találtam benne annak, ami a világ legtöbb országában az egyetemek rangsorolását első helyen meghatározza, hogy milyen publikációs, és citációs eredmények származnak onnan. Ehelyett számadatok szerepelnek benne arról, hogy hány sikeres védés volt. Szomorú dolog lenne, ha mondjuk Cambridge-t azért sorolnák hátra, mert jóval kisebb egyetem, mint mondjuk Ausztráliában a University of Western Sydney, amelyik egy óriási egyetem, százezres nagyságrendű hallgatóval, ahol egyszerűen a statisztika törvényei szerint nagyszámú kibocsátás van, de minőségben a leggyengébb egyetemek közé tartozik. Vagy pl. szerepel a tervezetben a nyertes projektek száma, holott eléggé esetleges és szubjektív, hogy valamely pályázat nyer vagy sem. Nagyon sokszor lehet hallani, hogy a pályázatoknál nem az a meghatározó, hogy mekkora tudományos kapacitás van ott, vagy milyen eredmények várhatóak, hanem inkább az, hogy a régiót meg kellene támogatni, mert ott most kevés kutatási pénz van. Sokszor olyanok nyerik el a projektet, akik egyébként nemzetközileg

nem is jegyzett emberek. Szerintem a publikációnak kulcsszerepe van az egyetem életében. A Széchenyi Egyetemen az volt az egyik feladat, amit vállaltam, mikor odakerültem, hogy próbálok egy olyan értékrend kialakításában segíteni, ami illeszkedik a nemzetközi egyetemi értékrendhez. Nálunk minden évben publikációs pályázat van, és a jó publikációk szerzői az egyetemen belül jutalmat kapnak. Emellett van egy belső kutatási pályázati lehetőség, ahol az adott kutatási irányokat évente újra értékeli az egyetem tudományos tanácsa és támogatást ad. Ezek gyakorlatilag szimbolikus összegek, tehát nem összehasonlíthatók egy-egy nagyobb projekttel, de mégis nagy a jelentőségük, mert egy értékrend gyökerét jelentik. Azt azonban másként definiálnám, hogy mi tekintendő publikációnak. Értékes publikációnak elsősorban valódi, komoly nemzetközi folyóirat-cikket tekintek, ami indexszelt referált folyóiratban jelenik meg. Persze ilyet ritkán tud az ember produkálni, legfeljebb a zenik, akik szórják az ilyen cikkeket. De egy jól referált nemzetközi konferencia-előadás szövege már belefér ebbe a kategóriába. Ugyanakkor egy olyan magyar, félig ismeretterjesztő, félig szakmai folyóirat cikke, ahol a szerkesztő egy személyben dönti el, hogy mit közöl és mit nem, az nem publikáció! Legfeljebb az a magyar folyóiratcikk jöhet szóba, ahol anonim, több személy általi bírálati folyamat előzi meg az elfogadást. Ezek olyan kérdések, amelyekben szép fokozatosan lehet csak a véleményeket alakítani. Egyik fontos feladatomnak azt tartom, hogy ebbe az irányba próbáljam a kari oktatók véleményét terelni.

E: Műszaki területen működik dékáni kollégium?

K.T.L: Igen, van ilyen, a Műszaki Felsőoktatási Rektori és Főigazgatói Kollégium, röviden az MFRFK, amely a közelmúltban átalakult a Magyar Rektori Konferencia Műszaki Tudományi Szakbizottságává. Ez a dékáni közösség a felsőoktatási reform ügyében nagyon jól összedolgozott, és a legtöbb kérdésben konszenzust is sikerült kialakítani. Egyébként nem sokkal az első dékáni megbízatásom után felkértek, hogy legyek az elnöke ennek a kollégiumnak, éppen a bolognai rendszerre való áttérés időszakában. Az MFRFK elnökeként, igyekeztem én is hozzájárulni az átalakuláshoz. Úgy érzem, nagy siker, amit a műszaki szakok el tudtak érni, hogy ki tudtuk harcolni, hogy az egyetemi alapképzés nálunk ne 3, hanem 3,5 éves legyen. Néhány hete különvált az MRK Informatikai Tudományok Szakbizottsága, az alakuláskor elnökségi tag lettem. Mindkét bizottságban a legfőbb feladat most a mesterképzési szakok indításának a támogatása, összehangolása.

E: Miért van a 3,5 éves képzési időre szükség?

K.T.L: Azért, mert egymás mellé tettük a két típusú műszaki felsőoktatási intézmény célkitűzését és programját. A főiskoláknak az volt a célja, hogy 3 év alatt olyan szakembereket képezzenek, akik azonnal piacképesek, el tudnak helyezkedni egy cégnél és a saját szakmájukban dolgozni tudnak. Adott esetben vezető szerepet is el tudnak látni, vagy kisebb fejlesztési feladatot is elvégezhetnek. Az egyetemekről öt év után ugyancsak piacképes szakemberek jöttek ki, de sokkal megalapozottabb elméleti tudással, amivel nyugodtan elmehettek akárhová, nemcsak ipari cégekhez, hanem fejlesztő intézetbe, kutatóintézetbe is. Vagy tovább mehettek szakmérnöki vagy doktoranduszi tanulmányokra, hiszen sokkal mélyebben megalapozott és módszertanilag szélesebb tudással léptek ki az egyetemről. E kettőt össze kellett fűsülni. Ha elvágjuk 3 év után az eredeti 5 éves egyetemi tantervet, akkor azt látjuk, hogy ez a hallgató 3 év után nem tud semmit jól csinálni, nem ért igazán semmihez. Mélyebb tudása van már, mint egy főiskolát végzett embernek, de nincs semmi gyakorlati ismerete, amivel elkezdhet az iparban dolgozni. A főiskola 3 éve után vi-

szont a hallgató gyakorlati szakember, de nincs olyan elméleti tudása, hogy képes legyen tovább tanulni és további kétéves egyetemi diplomához eljutni. Nagyon jól látszott ez itt a Műegyetemen, ahol régóta tanítunk főiskolai diplomásokat kiegészítő képzésen. Ez nálunk nem két év, hanem három év alatt zajlott, mert egy évig csak azzal foglalkoztunk, hogy fölhozzuk a főiskolát végzeteket arra a szintre, ahol egy 3 évet végzett egyetemista áll. A kétfajta képzést össze kellett fésülnünk. Az egyetemeknek eredetileg az volt az álláspontja, hogy négy éves alapképzést kell csinálni, mert akkor pontosan kijött volna az a gyakorlat, amit eddig is alkalmazott az egyetem, hogy főiskola után egy év szintre hozás, és erre épülhet két év a végén. Ez azonban láthatólag túl nagy anyagi terhet rótt volna az államra, hiszen plusz egy évet kellett volna finanszírozni minden hallgatónál. Végül kompromisszumot sikerült kialakítani. Egy kicsit lejjebb adtunk az elméleti mélységből, és egy kicsit lejjebb adtunk a gyakorlati készségekből is. A 3,5 év alatt azonban annyit azért meg lehet tanítani, ami erre is jó, és arra is jó.

E: A főiskoláknak nem az lett volna ideális, ha az alapképzés nagyjából a korábbi főiskolai képzésnek felelne meg?

K.T.L: Lehet, de nem nagyon ellenkeztek. Azok a főiskolák, amelyeknek sikerült akkreditálni a bachelor szakokat, végül is jobban jártak, hiszen most 3 év helyett 3,5 év normatív támogatást kapnak. Ott van most a probléma, hogy a régi, 3 évet végzett főiskolásokat hogyan engedjük be a mesterképzésre, hogyha jelentkeznek. Tudom, hogy erre tömeges igény van. Itt arra kell vigyázni, hogy a felsőoktatás minőségét ne hagyjuk lecsökkenni.

E: Miről folyt a legtöbb vita az MFRFK-ban?

K.T.L: A 3,5 évben egyetértés volt. Sikerként élte meg az egész MFRFK, hogy ezt el lehetett érni. De nagyon nehéz volt pl. a szakok számának a redukcióját konszenzusos alapon megoldani. Ebben ma is van némi feszültség. Sokkal több szak volt korábban, mint ma. Szakokat kellett megszüntetni, összevonni, és azok az intézmények, ahol egy adott szak sikeresen működött, tiltakoztak ez ellen. A győri Széchenyi Egyetemen pl. nagyon sikeresen működött a településmérnöki szak. A Műegyetemen viszont, amelyik mégiscsak meghatározója a magyar műszaki felsőoktatásnak, soha nem volt településmérnöki szak. Sajnos az lett a vita végeredménye, hogy településmérnöki szak kikerült a létező szakok listájából. Ezt a döntést nagyon negatívan élte meg a győri egyetem. Megpróbáltam az utolsó pillanatig harcolni a településmérnöki szakért, de végül a szavazás úgy döntött, hogy ne legyen, hiszen az egyetemek, és főiskolák többsége nem is tudta, hogy ez a szak tulajdonképpen mit takar. Más esetben viszont olyan szakok, amelyek nem nagyon jelentősek, bekerültek az engedélyezett körbe, azon az alapon, hogy nagyon erős támogatója volt az adott szaknak. Magyarországon sajnos sok mindent szubjektívan döntenek el. Mi csak ezt a településmérnöki szakot veszítettük el, de voltak más intézmények, amelyek nagyobb vérvesztéssel kerültek ki ebből a szak-redukcióból. A mesterképzésnél valószínűleg még élesebb lesz a helyzet, mert vannak olyan intézmények, amelyek szeretnének gyorsan előreszaladni, és vannak olyanok, amelyek úgy gondolják, hogy a minőség biztosítása a legfontosabb. Úgy vélem csak úgy szabad haladni a mesterképzések indításával, hogy az garantálja, hogy megfelelő minőségű hallgatók kerüljenek be, és megfelelő minőségű diplomát kapjanak az összes mesterszakon. Ezt persze nem az MFRFK-n vagy az MRK ITB-n múlik, hanem elsősorban a Magyar Akkreditációs Bizottságon. 2007-ben teljesen újjá alakul a MAB, szurkolok, hogy minőségorientált professzorok kerüljenek a MAB meghatározó pozícióiba. A bachelor képzésnél annak voltam a híve, hogy miután az

nem is kérdés, hogy el kell indulni vele, legyünk hát mi az elsők. Így Győr belekerült abba a négyesbe, amelyik az országban először 2004-ben elindította a bachelor képzést, mérnökinformatikus szakon. 2005-ben, amikor még mindig kísérleti volt a bachelor képzés, nekünk már 6 akkreditált szakunk volt, és el is indítottuk mind a hatot. Most, 2006-ban pedig további ötöt indítottunk a Karon. Minden szakunkat akkreditálták, ami a szaklistában benne volt. Úgy gondolom, elég jól csináljuk, színvonalasan oktatunk. Az tény, hogy az első alapképzési szakunknál nagyon nagy lemorzsolódás volt, mert az új szemlélet sokszerűen érte a hallgatókat. Azt gondolták, hogy nem történt egyéb, csak a főiskolai képzést átnevezték valami másnak, és ugyanazt a színvonalat várják tőle. Valójában egészen másról van szó. Mi komolyan vesszük a dolgunkat és nagyon színvonalas a helyét akárhol a világon megálló egyetemi oktatást igyekszünk csinálni.

E: Tartalmi szempontból hogy néz ki a 3,5 év?

K.T.L: A BSc-ben több matematika van, mint a főiskolán volt, viszont a főiskoláról jött az a hagyomány, hogy több műszaki szaktárgy is bekerült, ami már a jelenlegi technika állásához kötődő információkat ad át. Ez a kettő időben nem fért volna meg egymás mellett 3 év alatt, még a 3,5 évnek a kereteit is feszíti. Én azért bízom benne, hogy sikerült egy jó kompromisszumot találni. Aki BSc-t végez, el tud helyezkedni egy gyárban és el tud kezdeni dolgozni. A tantervben van bizonyos mértékű szabadság is, mert a kétszintű képzés végül is angolszász eredetű rendszer. Az angolszászok az oktatásban is szeretik a liberalizmust. Több választási szabadságot enged meg ez az új rendszer, akár tantárgyblokkokban, akár úgy, hogy a hallgató egyes tárgyakat választ. Végig kell gondolnia, hogy mik a tervei a jövőre nézve. Ha az az elképzelése, hogy tovább tanul, akkor érdemes több alapozó és módszertani tárgyat választania. Ha viszont dolgozni akar a végzés után, akkor érdemes a gyakorlati műszaki jellegű tárgyakat választania. Ugyanez lehetséges lesz a mesterképzésben is. Aki ott az „academic” vonalat választja, az mehet tovább PhD-re. Olyan tanterveket igyekeztünk összeállítani, ahol a választékban vannak gyakorlati és elméleti tárgyak is, és lehet alternatívéül felvenni őket és ugyanannyi kreditet szerezni. Úgy gondolom, hogy aki kimegy a bachelor diplomával, az minden további nélkül el tud helyezkedni az iparban. Győrnek ilyen szempontból nagyon szerencsés a helyzete, mert bevannak az ágazatok az ország legdinamikusabban fejlődő ipari környezetébe.

E: Mit jelentett a nagy lemorzsolódás?

K.T.L: Ez csak az első évben jelentkezett. Most már nincs ilyen nagy lemorzsolódás, mert már inkább csak azok felvételiznek, akik tudják, hogy mire számíthatnak. Egyébként a Műegyetemen is megdöbbentően magas volt a lemorzsolódás a mérnökinformatikán. A Műegyetem egyébként óvatosabb volt, nem indult el a 2004-es évben. De a tapasztalatok kísértetiesen hasonlítottak a győriekre, itt is sokszerűen érte a hallgatókat az új képzési forma. Alacsonyabb színvonalra számítottak. Mi arra törekszünk, hogy úgy tanítsunk, hogy ha majd olyan megmérés jön, ahol nem a saját, kialakulatlan, belső értékrendünk érvényesül, akkor is megálljuk a helyünket. Az elmúlt évben az Európai Unió felállított egy akkreditációs bizottságot, amelyik Észtország egyetemét járta végig informatikai képzés témájában. A bizottság egyetlen olyan egyetemet talált, amelyik gond nélkül átjutott a szűrőn, egy másik feltételes akkreditációt kapott, és a többit megbuktatta a bizottság. Nem szeretném, ha Magyarországon is ilyen eredmény születne egy jövőbeli EU-s akkreditáción.

E: A reformot csak ez az óvatosság miatt kezdte el később a Műegyetem?

K.T.L: A Műegyetemen nagy vita volt arról, hogy egyáltalán szabad-e áttérni a bolognai képzésre. Voltak, és talán még ma is vannak, akik úgy gondolják, hogy nem szabad ezt a jól bevált ötéves egyetemi képzést megtörni. Én ezzel szemben úgy gondolom, hogy nincs igazuk azoknak, akik siratják a régi rendszert, ezt a porosz típusú vagy kontinentális rendszert. Mert ma a világban döntően ez az ún. bolognai típusú oktatás folyik. Az, hogy mi ne legyünk kompatibilisek vele, olyan luxus lenne, amit nem engedhetünk meg magunknak. Nagyon nehéz lenne külföldön egy magyar hallgatót befogadni egy olyan oktatási rendszerbe, ami teljesen más filozófián alapul. Nincs értelme azon gondolkodni, hogy az új jobb vagy nem jobb a réginél, ha a világ 80%-a ezt működteti. Nem érdemes erről vitatkozni, ez nem politikai kérdés, és ez nem szakmai kérdés. Egyszerűen erre megy a világ, és ezt tudomásul kell venni. Nem lehet a végtelenségig izoláltan egy másik, még ha annyira jól bevált rendszert is fenntartani. Nem az a kérdés, hogy áttérjünk-e erre, hanem az, hogy hogyan térjünk át úgy, hogy az a legjobb legyen.

E: Az oktatók körében van-e még ellenállás?

K.T.L: Győrben az egyetlen nagy probléma az, hogy Győr Magyarország legrosszabb egyeteme az oktatói státuszok számát illetően. Olyan túlterhelés van Győrben, hogy ha egy oktató megbetegszik, akkor igen nehéz a helyzet, alig találunk helyettesítőt. Az, hogy most még folyik a főiskolai képzés és az öt éves egyetemi képzés is, és emellett beindítjuk az alapképzéseket, hihetetlen túlterhelést eredményez. Emellett már nem jut egy percnyi idő sem kutatásra. Ha viszont nem kutat egy oktató, akkor nem tud színvonalasan oktatni. Akkor nem tud kiszabadulni a főiskolai tradíciók szorításából. A legfontosabb elem az egyetemre válásban az, hogy az oktató kutat, és nemzetközi szinten elismert kutatási eredményeket hoz. Most inkább a túlterhelés miatt van ellenállás, a változást egyébként mindenki támogatja. A Széchenyi Egyetem ideális intézmény a bolognai folyamatra, mert ott párhuzamosan megvolt a főiskolai és az egyetemi oktatás, már évek óta. Csak egy kicsit kellett átalakítani, nem annyira gyökeresen, mint mondjuk a Műegyetemen.

E: A főiskolák és egyetemek közötti különbség annak ellenére is megmarad, hogy a képzést mindkét helyen bachelornak hívják?

K.T.L: Persze. Egy sereg főiskola már az akkreditáción megbukott. Utána a korábbi miniszter felülbírálta az Akkreditációs Bizottság döntését, és feltételesen megadta nekik a szakindítási engedélyt. Itt már látszott, hogy egyes főiskolák nem tudtak fölvonulni olyan szakmai erővel és felkészültséggel, mint az egyetemek. Hiába kapta meg a papírt egy-egy főiskola, a Minisztériumból, pusztán a papírtól nem lett erősebb, nem lett színvonalasabb. Úgy gondolom, hogy ezek az intézmények le fognak szakadni, legalább is bizonyos területeken. Arra nagyon nehéz lenne válaszolni, hogyha mondjuk én lennék az oktatási miniszter, akkor hogyan oldanám meg ezt a problémát. Nem gondolom, hogy egy szélsőségesen liberális fölfogással azt kellene mondani, hogy pusztuljanak a főiskolák, szűnjenek meg, zárjuk be őket. Azt tapasztalom, hogy abban az angolszász világban is, ahonnan ezt a bolognai rendszert átvettük, amelyhez hasonlítani igyekszünk, megvan a helyük azoknak a főiskoláknak, amelyek nem tudnak BSc-t adni. Az angol terminológiában ott van a technical diploma, vagy higher technical diploma, és Amerika tele van community college-kal. A community college-ok nem adnak BSc-t, de ott annyi kreditet összeszedhet a hallgató, hogy ha azt tovább viszi magával, egy részét be tudja építeni a következő fázisba. A bolognai rendszerben is, ott van a felsőfokú szakképzés lehetősége, amely két éves

képzést jelent, és bármelyik mai főiskolán nagyon színvonalasan meg lehet csinálni. Lehet, hogy a jövőben lesz egy olyan hallgatói réteg, amelyik meg tudja csinálni a BSc-t, esetleg az MSc-t is, és lesz egy olyan réteg, amelyik kénytelen lesz a felsőfokú szakképzésre összpontosítani. A piac nagyon sok ilyen végzett hallgatót felvenne, és ehhez képest nagyon kevesen tanulnak a felsőfokú szakképzésben. Nagyon jó, praktikus műszaki ember lesz abból, aki higher technical diplomával rendelkezik, ezzel szép karriert tud megvalósítani. De ha bachelort akar, akkor még be kell fektetnie. Magyarországon még nincs meg ennek a kialakult rendszere, tehát ma úgy érzi a hallgató, hogy aki nem kap bachelort, annak semmije sincs. Ez nem így van. Ezért kellene nagyobb fontosságot tulajdonítani és nagyobb súlyt adni, nagyobb értéket tulajdonítani a felsőfokú szakképzésnek. Ma még ódzkodnak tőle az egyetemek és a főiskolák is, az állam is óvatos mert most még úgy gondolják, hogy az semmit sem ér. Pedig nem így van. Régen is voltak felsőfokú technikumok, elég jól működtek, aztán összeolvadtak a főiskolákkal. Ez a régi rendszer jön most vissza a bolognai folyamattal. Egyébként nem lehet általában főiskolákról beszélni, mert vannak nagyon erős főiskolák is. Jól ismerem pl. a Budapesti Műszaki Főiskolát, amelyik az informatikában nagyon erős. Gyakorlatilag egyetemhez hasonló erővel rendelkezik ezen a téren. Várható, hogy MSc és PhD adományozási jogot is fog nyerni. És lehetne említeni gyenge főiskolát is, amelyiknek a diplomájától már rettegnék a cégek.

E: Mi a helyzet a mesterképzéssel?

K.T.L: A legtöbb műszaki szakon már elkészültek a képzési és kimeneti követelmények, amelyeket a MAB is jóváhagyott. Az én szűkebb szakterületemen, a villamosmérnöki és informatikai szakokon a Műegyetem már megadta az alaphangot. A szakmailag vezető intézmények közössége konszenzust hozott létre az elvárásokkal kapcsolatban. Az mesterszakokra azokat fogjuk beengedni az egyetemi és főiskolai jelentkezők közül, akik olyan garantált és dokumentált színvonalat tudnak nyújtani, ami biztosítja, hogy az ott végzettek tovább mehessenek doktori képzésre. A mesterképzés lényegében akadémiai beállítottságú, tudományos igényű képzést jelent. Ahol nincs elég kutató, ott nem lehet kutatónak képezni senkit. A kutatón azt értem, hogy olyan oktató, aki kutat is. Az intézményeket kísérti a lehetőség, hogy hipp-hopp akkreditálunk egy sereg mesterszakot, de mivel még nincs kifutó bachelor, vegyünk föl sok ezer főiskolás diplomást, legfeljebb egy kis ráképzéssel formálisan kiegyenlítjük a szintet. Így özönléneek a mesterdiplomák úgy, hogy még nincs is természetes felmenő ágon bekerülő hallgató. Azt hiszem, ezt súlyos hiba lenne megtenni, annak ellenére, hogy a törvény szelleme megengedi. Úgy gondolom, hogy ha nem is az összes felsőoktatási intézmény, de a mérvadó intézmények, a minőségi színvonalat adó intézmények, bölcs önmérsékletet fognak tanúsítani és a mesterképzés szerves módon fog elindulni, felmenő jelleggel. Ide természetesen be lehet engedni azokat a főiskolai diplomásokat is, akik korábban végeztek, és tényleg alkalmasak arra, hogy tovább menjenek. De semmi esetre sem szabad azt csinálni, hogy úgy indítunk mesterképzést, hogy a hallgatók között nincs is olyan, akinek BSc-je van, hanem kizárólag olyanokat tanítunk, akik az alapképzési követelményeknek csak a részhalmozát teljesítették. Egyébként a Műegyetemen az idegen nyelvű képzésben ezt már kipróbáltuk a 80-as évek végétől kezdve. Vannak ugyanis olyan intézmények a világon, ahol kiadnak bachelor diplomát, de a tudás csak egy gyenge magyar főiskolai diplomának felel meg. Annak idején bevezettem a külföldi hallgatók számára a különbözeti egy éves képzést, aki ezen sikeresen átment, csak az léphetett tovább. Gyakorlatilag a hiányzó tárgyakat meg kellett ta-

nulni, és le kellett belőlük vizsgázni. Akinek nem sikerült, az nem mehetett tovább. Ezt a rendszert el is fogadta minden külföldi hallgató. Ezt a különbözeti évet „pre master” képzésnek hívtuk. Most is valami hasonlót kell létrehozni, de hogy ennek mi lesz a konkrét technikája, az még nem egyértelmű. A hiányzó tudásmennyiséget mindenképpen be kell pótolni. Tudomásul kell venni, hogy a masterképzés nem tömegképzés. A mérnökök nagy része a világon a bachelornál abbahagyja a tanulást.

E: A mesterképzésben hogy tervezik az átmenetet, felvételi vizsga lesz a bachelor után?

K.T.L: Ha nem is lesz felvételi vizsga, valamilyen szelekció biztosan lesz. Akárkit nem fogunk felvenni. Lehet, hogy azt a gyakorlatot folytatjuk, ami az alapképzésbeli felvételnél is van jelenleg, hogy a korábbi eredményeket nézzük meg.

E: Előnyben részesítik a saját hallgatókat?

K.T.L: A Műegyetemen valószínűleg ki fog alakulni egy ilyen tendencia, mert a Műegyetem bachelort végzett hallgatói feltehetőleg erősebbek lesznek az átlagnál. De hogy Győrben előnyben részesítenénk a sajátjainkat, azt nem hiszem. Örömmel fogunk például műegyetemi diplomásokat is fölvenni. Méreteit tekintve Győr ma közepes vidéki egyetem. Én azonban hiszek benne, hogy 20 év múlva Magyarország egyik nagy egyeteme lesz, és ma sem szabad kimosolyogni, annak ellenére sem, hogy fiatal még mint egyetem. A dinamizmusa sokkal nagyobb, mint a legtöbb hazai egyetemnek, és közel 14 000 hallgatója van. Ha tudjuk tartani a szakmai színvonalat, akkor megvan minden esélyünk arra, hogy elfogadjanak jó egyetemként itthon és külföldön egyaránt.

E: Egy gépészmérnöki bachelorról milyen mesterre mehet valaki?

K.T.L: Sok mindenre mehet. A gépészmérnöki szak mellett mehet mechatronikus mérnöknek, villamosmérnöknek, informatikusnak, jármű- vagy közlekedésmérnöknek, csak egy sereg különbözeti tárgyat meg kell tanulnia. Úgy gondolom, hogy minél jobban engedni kell a kereszti irányú mozgást. Tavaly pl. elindítottuk Győrben a Műszaki Tudományi Karon a PhD-iskolát. Egy interdiszciplináris műszaki tudományos PhD-iskola, ahova akár matematikusok vagy közgazdászok is jelentkezhetnek. Ha megfelelő tudású és érdeklődésű az illető, föl vesszük. Nem félünk attól, hogy más háttértudással jött, majd megtanítjuk neki, ami hiányzik.

E: Sokan vélik úgy, hogy az OM lassú, későn hozott döntéseket. Ön szerint hol követett el hibát a bolognai folyamat során?

K.T.L: Úgy gondolom, hogy sok hibát követett el az OM, de a bolognai folyamat végül is sikeresen elkezdődött. Ebben a két nagy politikai csoportosulás szinte egymásnak adta át a stafétabotot, nem volt éles ellentét. Nagy hibának tartom viszont, hogy az Akkreditációs Bizottságot felülbírálta a Minisztérium.

E: Hogyan fog átalakulni a jövőben a felsőoktatási intézményrendszer?

K.T.L: Nem lelkesedem azért, hogy gomba módra nőnek ki kis alapítványi főiskolák és hasonlók, amelyek megpróbálnak néhány jámbor oktatóra támaszkodva, innen-onnan, másodállásban minősítettek alkalmazva akkreditációt szerezni. Ezek egész biztosan nem fognak tudni még főiskolai légkört sem teremteni. Lehet, hogy lesznek tanárok, lesznek órák, lesznek hallgatók, de hogy ott felsőoktatási légkör nem fog tudni kialakulni, ami ahhoz kell, hogy igazi műhely legyen, az biztos. Örömmel láttam a napokban, hogy az egyik ilyen reménytelen kísérletet visszautasította a MAB. Várható, hogy a jövőben további integrálódás következik be, a felsőoktatási intézmények száma csökkenni fog.

Meggyőződésem, hogy egy ilyen integrációs folyamatban a győri Széchenyi Egyetem az integráló központ szerepét fogja játszani.

E: Köszönöm szépen.

„Minden követ meg kell mozgatni annak érdekében, hogy mesterképzéseink legyenek”

Fazekas Csaba, a Miskolci Egyetem BTK dékánja

Educatio: Egy rövid szakmai bemutatkozást kérnék.

Fazekas Csaba: Egy éve vagyok a Miskolci Egyetem bölcsészkarának dékánja, előtte 4 évig voltam tanulmányi dékánhelyettes. Amikor hivatalba léptem, lényegében akkor kezdődött a felsőoktatás reformja, a Bologna-folyamat gyakorlati megvalósítása. Egyébként az Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszéken tanítok, XIX-XX. századi magyar történelemmel, azon belül egyház- és politikai eszmetörténettel foglalkozom. Részt vettem a történelem szak bolognai rendszerű reformjának az előkészítésében helyi és országos szinten is, a bölcsészkarok Dékáni Kollégiumának munkájában. Kollégáim bizalmából a Magyar Rektori Konferencia Bölcsész- és Társadalomtudományi Bizottságának elnöki tisztségét is betöltöttem.

E: Hogyan illeszkedik Miskolcon a bölcsészkar az egyetem egészébe?

F.Cs: 1992-ben kezdődött itt a bölcsészképzés, akkor még csak intézeti formában. Olyan időszak volt, amikor a Miskolci Egyetemnek stratégiát kellett váltani, melynek szükségességét már a 80-as években felismerték és elkezdték. A Nehézipari Műszaki Egyetemen 1981-től már voltak jogászok, 1987-ben indult a közgazdászképzés, és ezt a folyamatot teljesítette ki a bölcsész- és társadalomtudományi szakok létesítése. Az a társadalmi és oktatáspolitikai háttér, amely egykor a nehézipari mérnökképzés mögött állt, jelentősen megváltozott. Gondolok itt a kohászat átalakulására, bányászati és egyéb ipari struktúrák leépülésére. Ebbe a folyamatba illeszkedett bele, hogy minket idehozzanak és egy sokszínű, nagy tudományegyetem jöjjön létre. Viszont óhatatlanul volt egy olyan olvasata is a történetnek, hogy a bölcsészkar rátelepedik a rendszerváltást követően felbomló struktúrára. Például a kari épületünk korábban a Tüzeléstechnikai Kutatóintézet volt, amit jóval kisebb intézménybe vontak össze. Néhány év elteltével „belaktuk” az intézményt, otthonra lertünk, tehát ma már a Miskolci Egyetem abszolút elfogadott, egyenjogú kara vagyunk, a többi vidéki bölcsészkarhoz hasonló adottságokkal. Voltak azért komoly problémáink Miskolcon, például a könyvtári, szakirodalmi háttér hiánya, de azt hiszem, azért ezt is sikerült megteremtteni. 1997-ben karrá nyilvánítottak bennünket, és azóta mindent elkövetünk, hogy megfeleljünk az átalakuló felsőoktatás kihívásainak.

E: Mikor kezdtetek hozzá a kétciklusú képzés bevezetéséhez?

F.Cs: A bölcsészképzés átalakulásáról elmondható, hogy országos szinten nehézkesen jött mozgásba. Mi is ezt a trendet követtük. Szerintem ennek két oka van. Az egyik az, hogy a legkülönfélébb és a legnagyobb számú szakot kellett integráljuk a bölcsészettudományi (illetve más vonatkozásban a társadalomtudományi) címke alatt. Műszaki területen hasonlóbbak a szakok, mint nálunk, ahol például idegen nyelv szakok ugyanúgy találhatóak,

mint „klasszikus” bölcsészképzések. Ezeket jóval nehezebb közös nevezőre hozni. A másik ok az, hogy a bölcsészképzésnek sokkal „konzervatívabb” a képzési szerkezete, tehát sokkal nehezebb átállítani egy új típusú szemléletre, mint a műszaki vagy a közgazdasági területet. Kevesebb az átvehető külföldi példa is. A bölcsészképzés évszázadok óta összekapcsolódott a tanárképzéssel, ahol nagyon sokáig öt éves struktúrában oktatott nagy egyetemi szakok voltak. Gyakorlatilag teljesen más szakot kellett a bolognai rendszerben kitalálni. Ez volt az oka, hogy ebbe a folyamatba mi később kapcsolódtunk be, de úgy érzem, ledolgoztuk ezt a hátrányt. Országos szinten készen vagyunk arra, hogy szeptembertől ezt a dolgot elindítsuk, de nálunk jóval több szempontot kellett érvényesíteni, mint más tudományterületek esetében. 2003-tól kezdtünk el ezen a dolgon gondolkodni, amikor megjelent az ún. CSEFT-anyag (Csatlakozás az Európai Felsőoktatási Térséghez), ami már tartalmazta különböző dátumokkal azt a célt, hogy többciklusú képzésre kell a magyar felsőoktatást átállítani.

E: Kik vettek részt a munkában?

F.Cs: Amikor a CSEFT-anyag megjelent, és elindult a társadalmi vita intézményen belül is, mi már tiszttában voltunk azzal, hogy ezt előbb-utóbb végre kell hajtani. A bölcsészkarok Dékáni Kollégiuma a bölcsészképzést folytató intézmények vezetőit tömöríti és rendszeresen szoktunk értekezleteket tartani. Ott már 2003-ban foglalkoztunk a többciklusú képzés bevezetésének kérdéseivel. Ugyanakkor az egész felsőoktatásban volt egyfajta kivárás, hogy hátha ez az átállási folyamat hosszabb, vagy elnyúlóbb lesz, vagy akár meg sem valósul ebben a formában. Voltak az oktatói gárdában, akik úgy álltak hozzá, hogy hátha nem lesz ebből semmi, várjuk ki a végét. Azt hiszem, hogy ez országos jelenségnek mondható. Nem is tudtam igazán elítélni vagy kritizálni azokat a jórészt idősebb egyetemi tanár kollégáimat, akik letanítottak egy adott szellemiségben hosszú évtizedeket, és most teljesen új típusú gondolkodást kívánó képzési szerkezetre kell őket átállítani. Tehát volt egy ilyen kivárás, és ez összefüggött a felsőoktatási törvény életbe léptetésének sorsával is. Nálunk a bolognai rendszerre való átállás összegubancolódtott az új felsőoktatási törvény vitájával, ami sokszor megakadt alkotmánybírói és egyéb jogi kifogások miatt. Voltak olyan pillanatok, amikor úgy nézett ki, hogy vagy megakad ez a folyamat, vagy legalább is időben sokkal inkább elnyúlik. De 2004 végére, 2005 elejére nyilvánvalóvá vált, hogy ez a folyamat rövid időn belül a bevezetés stádiumába kerül. Fogalmazzunk úgy, hogy próbáltunk egy kicsit előre menekülni ebben a helyzetben. Akkor már nyilvánvaló volt, hogy lesz új felsőoktatási törvény, és a többciklusú képzés bevezetésére kerül, tehát törekednünk kell arra, hogy olyan legyen, amilyenre mi szeretnénk csinálni, olyan legyen, amelyben a mi szakmai szempontjaink érvényesülnek. Eredetileg az volt a koncepció, hogy a Bsc-szakokon kevés számú bemenet legyen, közös képzési területtel és erre később épüljenek rá az egyes szakok specialitásai. A viták, amelyek a folyamatot kísérték, arról szóltak, hogy hogyan lehet a régi szakjainkat „leráncigálni” bachelor szintre, tehát hogyan lehet a hároméves szakokba minél többet integrálni a régi egyetemi képzésekből. Ezek a viták összességében jó kompromisszumokkal zárultak.

E: Most hány Bsc-szak van?

F.Cs: A bölcsész képzési területen 6 képzési ág és összesen 14 alapképzési szak van, többségében számos szakirány választási lehetőséggel. Miskolcon öt bölcsész- és három társadalomtudományi alapszakot indíthattunk. A szakok számának csökkentése nekünk talán kevesebb problémát okozott, hiszen nem kellett azzal megküzdenünk, mint mondjuk az

ELTE-nek, vagy más régebbi és nagyobb struktúrájú intézményeknek, hogy nagyon sok kis szak van, amelyek korábban önálló egyetemi szakként léteztek, és most összevonásra kerülnek. Ezeknek a bachelor képzésbe való illesztése számukra sokkal nagyobb kihívás volt. Miskolcon a régi egyetemi szakjaink struktúráját, mondhatni „egy az egyben” sikerült átmenteni a Bsc-szakokra. Tehát – az alkalmazott nyelvészet kivételével – ugyanazokat a szakokat tudjuk indítani, filozófiát ugyan nem, mert annak bővebb formáját már szabad bölcsésznek hívják, de a magyar, a történelem elnevezésében is ugyanaz, és az idegen nyelvek esetében sincs nagy különbség. Ugyanaz a tanszéki struktúra és intézményrendszer marad mögötte, csak más típusú képzésre kell átállni.

E: Tehát a struktúrában itt nem lesz változás?

F.Cs: Lesznek változások, de ezek nem lesznek olyan mélyrehatóak, és jórészt függetlenek a bolognai folyamatól. A legutóbbi kari tanácsi ülésen pl. az öt magyar irodalom tanszéket háromra vontuk össze, mert szétaprózódott volt a magyar irodalom oktatása, és nem jól funkcionált. De ezt valószínűleg akkor is megleptük volna, ha nincs bolognai folyamat. Tehát ilyenfajta intézmény-átalakítások voltak, de alapvetően nem kellett felforgatni a struktúrát. Másoknak ez már komolyabb gondokat okozott.

E: Hogy dőlt el az alapszakok száma?

F.Cs: Erről óriási viták voltak, nagyon sok tervezet készült, hosszú alkufolyamat eredménye volt. A Dékáni Kollégiummal megpróbáltunk egy egységes koncepciót kialakítani, és eldöntöttük, hogy minden szak alakítson szakmai grémiumokat. Tehát az angol szakos képzést folytató intézmények, a németesek, a történészek, mind-mind alakítsák ki állásfoglalásukat, majd a dékáni kollégium ezeket integrálta és egységes formába öntötte. De nagy viták voltak, ez kétségtelen.

E: Melyek voltak a legjellemzőbbek?

F.Cs: Például, hogy mi legyen a kis szakokkal, hogy mit hova integráljunk. Így lett például a szabad bölcsészet egy nagy gyűjtőszakká, amelyik integrálja a művészettörténettől, az esztétikán keresztül, a filozófián át, a legkülönfélébb, korábban önálló szakterületeket. A szabad bölcsészeknek nagyon nehéz dolguk volt, mert közös pontokat kellett találni ezek között a szakok között, hogy ne csak arról szóljon a történet, hogy besöprünk egy csomó szakot, és teszünk rá egy új címkét, hanem érvényesüljön a bolognai képzésnek az az elvárása, hogy legyen egy közös képzési szakasz. Ugyanilyen viták voltak a nyelvszakok esetében. Például arról, hogy hogyan lehet közös képzési területet találni a németnek, a hollandnak és a skandináv nyelveknek, amelyeket a germanisztika alá integráltak. Ugyanígy romanisztika címkét kapott az a szakstruktúra, amely a franciát, a spanyolt, a románt és az összes többi magában foglalja. Ókori és keleti nyelvek és kultúrák alapszak is létesült, amely megint csak a legkülönfélébb szakokat próbálta összefogni. Erről zajlottak a viták. Vagy pl. arról, hogy a romológia a társadalomtudományi szakokhoz sorolják vagy inkább nyelvszaknak tekinték. A pécsi romológia tanszék egyértelműen a nyelvszak mellett foglalt állást, így került a romológia a bölcsészettudományi területre önálló alapszakként.

E: Hogy született a döntés?

F.Cs: A Dékáni Kollégiumnak készítettünk egy ügyrendet, és a gyakori ülésezés és döntéshozatal egyébként is szükségessé tette, hogy a korábbi konzultációs összejövetelek mellett a testületet egyre inkább intézményesítsük. Ennek az egyik legfontosabb része az volt, hogy ha határozathozatalra kerül sor, minden intézménynek egy szavazata van, és több-

ségi elv alapján döntünk. Voltak olyan kérdések, ahol maradtak markáns kisebbségi vélemények, de általában a józan kompromisszumok döntöttek.

E: Voltak ellentétek a főiskolák és egyetemek között?

F.Cs: Bizonyos kérdésekben igen, de inkább a kisebb intézmények és a nagyobbak között. A viták korai szakaszától tudtuk, hogy az új felsőoktatási törvény a főiskolai és egyetemi intézmények közötti jogi különbségtételt fel akarja számolni. A bölcsészképzés vonatkozásában ez érthető is volt, hiszen pl. az egri főiskola legalább annyira szerteágazó és nagy hallgatói létszámot működtető intézmény, mint mi vagyunk. Kezdetből fogva világos volt, hogy ugyanazt a bachelor szakot fogjuk vinni az egyetemi karokon, mint a főiskolai karokon, tehát az egyenjogúság elvét érvényre kellett juttatni. Inkább a nagyobb intézmények és a kisebb intézmények között voltak viták, hiszen óhatatlanul más mondjuk az ELTE-nek az érdeke, ahol majdnem 100 szakot kellett integrálni a bolognai képzésbe, mint a mi esetünk, akiknek csak néhány alapszakunk volt. De nem mondhatnám, hogy asztalborogatásokra került sor. Már csak azért sem, mert ezeket a vitákat próbáltuk úgy megszervezni, hogy intézményen belül lefolytathatók legyenek.

E: Hogy történt ez a történelem szaknál?

F.Cs: A történelem szakos képzés tradicionálisnak nevezhető a magyar felsőoktatás rendszerében, évszázadok óta azon a logikán alapult, hogy az oktatást elkezdjük a történelem kezdeteinél, és évfolyamok szerint egymásra épülve, a diákot a végén eljuttatjuk a XX. század végének történelmének ismeretéhez. Ezt borzasztó nehéz lett volna mechanikusan két ciklusra szabdalni. Egy olyan struktúrát kellett kitalálni, amely eleget tesz a kronologikus szemléletnek, ugyanakkor a történész mesterséggel kapcsolatos általános elvárásokat, általános műveltséget, kommunikációs és egyéb, eddig talán kevésbé fontosnak vélt készséget integrálja a bachelor-képzésbe. Nekünk kevesebb szakiránnyal kellett küszködnünk, mint például a magyar szakosoknak, de a muzeológusképzést, a levéltáros képzést, a régész- és a néprajzos képzést a történelem szaknak kellett integrálnia. Kezdetben úgy nézett ki, hogy lesz egy nagy történelem szak és az összes többi ez alá kerül, de a néprajzosok érveinek hatására országos szintű döntéssel úgy határoztunk, hogy a néprajz önálló alapszakként jelenjen meg. Minden történelem szakos képzést folytató intézmény képviselőivel összejöttünk hol Debrecenben, hol Budapesten. Általában mindig mindenki ott volt, és első pillanattól közös érdekeknek tekintettük, hogy a szaklétesítés fázisában, a szakmai alapkérdésekben konszenzusra jussunk. Rá voltunk kényszerítve arra, hogy az intézményen belüli vitákat is lefolytassuk. Én például Miskolcon összehívtam a történelem tanszékeinket, elmondtam, mi a kihívás, mi az az álláspont, amit képviselni tudunk. Néprajz nálunk korábban nem volt, ezt leszámítva az egész folyamatot át kellett tekintnünk. Viszont a bolognai folyamat előnyeit szerettük volna kihasználni. Nevezetesen azt, hogy eddig nekünk csak történelem szakunk volt, de most a bolognai rendszer lehetőséget ad arra, hogy levéltáros, muzeológus és régész képzést is folytassunk, amihez a személyi és egyéb feltételeink (sőt, a régészet kapcsán a regionális hagyományaink) megvannak. Tehát nekem jól jött az az álláspont, hogy ezeket a szakokat bachelor szinten szakirányként jelenítsük meg a történelem szakon belül.

E: Voltak erről viták?

F.Cs: Voltak. Főleg a régészek akartak önálló alapszakként megjelenni, de ez annyira szétaprózta volna a struktúrát, hogy végül is belenyugodtak abba, hogy a régészet is szakirányként jelenjen meg a történelem szakon belül. Az egész bolognai reform arról szól, hogy

gyakorlatiasabbá tegyük a szakjainkat. Ez a bölcsészképzések felé borzasztó nagy kihívás, hiszen a humán tudományok szemlélete nálunk mindig is közelebb állt az „akadémikus” képzéshez, tehát viszonylag magas szintű elméleti oktatást jelentett. Az átalakítás célja az, hogy próbáljunk olyan Bsc-diplomát adni a hallgató kezébe, ami mögött komoly, gyakorlatias jellegű, a munkaerőpiacon hasznosítható ismeret van. Erre a szakirány-rendszer nagyon alkalmas, mert ha be tudok tenni a hallgatónak egy levéltár-szakirányt, akkor máris szerez egy olyan képzettséget, amit Bsc-diplomával is hasznosítani tud. Ennek a kihívásnak próbáltunk megfelelni, próbáltunk egy kicsit előremenekülni, hogy ha már ezt a reformot csinálni kell, akkor csináljuk jól. Mire az elképzelések a dékáni kollégium elé kerültek, általában már kiérlelt álláspontok voltak. Elnyertünk két HEFOP-pályázatot. Az egyik a tantervkészítésre vonatkozott, tehát a Bologna-rendszerű tantervek a bölcsész-képzésben, a másik egy tananyagkészítés, az itt oktatandó tananyagokra vonatkozóan. A pályázat beadási határideje, pénzügyi elszámolása és egyebek olyan kemény határidőket jelentettek, hogy rá voltunk kényszerítve arra, hogy a struktúrát kitaláljuk. Úgyhogy a tavalyi év izgalmas vitákkal, és intenzív döntéshozatallal telt el.

E: Ezek szerint teljesen egységes lesz a képzés?

F.Cs: A régi rendszerben a történelem szak nagyjából minden intézményben ugyanazt jelentette, de megjelenhettek intézményi sajátosságok is. Azt a célt tűztük ki magunk elé, hogy ezt a szemléletet vigyük át a Bsc-képzésre. Tehát a szak ugyanazt jelentse, egyenértékűek legyenek a diplomák, de legyen a rendszer annyira rugalmas, hogy az intézményi sajátosságok megjelenjenek. Éppen ezért, a legfontosabb alapszöveg az ún. képzési és kimeneti követelmények c. dokumentum volt, amit a szakos grémiumok találtak ki. Ezek először megjelentek az OM honlapján közlemény formájában, azután pedig kormányrendeletben is. Mindezek arról szólnak, hogy mit kell tudni egy történelem Bsc-szakos diplomával rendelkezőnek, ami az országban mindenütt egységes. Ugyanakkor van annyira rugalmas a rendszer, hogy intézményi sajátosságok is megjelenhetnek benne. Miskolcon például indítunk az alapszakon belül „ipari örökségvédő” specializációt és más hallgatói érdeklődésre számot tartó tantárgyblokkokat is.

E: Hasonlít az egyetemi képzés első három évéhez a mostani bachelor?

F.Cs: Nem, szerintem ez teljesen más, és ezt tartom jónak. A régi egyetemi és főiskolai szakok alapvetően a tanárképzés szempontjait tartották szem előtt. Az oktatási kormányzat álláspontja kezdettől az volt, hogy bachelor-szinten ne lehessen tanári képesítést szerezni, hanem csak mesterszinten. Hát erről ugyancsak voltak viták. Mi szerettük volna, ha ez nem így van, de ez kezdettől fogva faktumnak számított, úgy hogy ehhez kellett alkalmazkodnunk. Na most, ha nekem egy három éves szakot kell csinálnom, ami nem ad tanári képesítést, akkor nyilván a szak jellegének is másképp kell kinézni, mint egy öt éves, tanári diplomát adó hagyományos képzésnek.

E: Mi indokolta ezt a döntést?

F.Cs: Én azok közé tartoztam, akik a reform gondolatát szükségesnek tartották és támogatták. Az egész reformra azért volt égető szükség, mert az élet, vagy a munkaerőpiac, és az Európai Unió elment a magyar felsőoktatás mellett, miközben nekünk ugyanazok a szakjaink maradtak meg, amelyeket egy alapvetően más felsőoktatási, munkaerő-piaci és társadalmi struktúrára találtak ki. Hogy ezen változtatni kell, az számomra nem volt kétséges. Jelenleg a diákjaink az öt éves egyetemi szintű, tanári diplomával a zsebükben nem biztos, hogy közvetlenül a diplomaszerezést követően középiskolai tanárként el tud-

nak helyezkedni. Egy kisebb részük valószínűleg egész pályafutása során nem kerül majd olyan helyzetbe, hogy tanárként elhelyezkedjen. Ezen nyilvánvalóan változtatni kellett. Ugyanakkor hangsúlyozom, hogy a bölcsészdiplomát nem lehet ugyanazokkal a munkakerő piaci jellemzőkkel leírni, mint mondjuk a műszaki képzéseket. A gazdasági szféránál a munkáltatókat könnyen meg lehet jelölni. Nem hajszálpontosan, de nagyjából lehet mérni, hogy melyek azok a munkahelyek, amelyek ezeket a diplomásokat befogadják. A bölcsészképzésnél ilyen nem tudunk megjelölni. Ugyanakkor külföldi tapasztalatok alapján tudjuk, hogy a bölcsészek igen jól tudják hasznosítani a humán tudományok oktatása során tanult ismereteket, az általános műveltséget, a kommunikációs készséget és még sok minden mást. De ahhoz, hogy titkárnői beosztásba kerüljön valaki, tehát egy jó angol nyelvismerettel titkárnő legyen, vagy valamiféle menedzser, esetleg banki alkalmazott, ahhoz nem kell egy ötéves szakot elvégeznie. Három év alatt elsajátíthatók azok az ismeretek, amelyek ilyen típusú munkakörökhöz szükségesek. Úgy gondolom, hogy ennek a kihívásnak a mostani bölcsész szakjaink meg fognak felelni. Ahogy a felsőoktatásban verseny van, úgy a diplomásainkat is a versenyhelyzetre kell felkészítenünk, ugyanis ha kilépnek az egyetem kapuján, akkor is versenyhelyzetbe fognak kerülni, és sokoldalúan kell, hogy hasznosítani tudják a végzettségeiket. A minap például az egyik miskolci bankfiókban köszönt rám egy volt hallgatónk. Úgy tudott belépni ebbe a szférába, hogy ugyan közgazdasági végzettsége nincs, de azon a munkaterületen, amelyen őt alkalmazták messzemenőkéig hasznosítani tudja a bölcsészkaron elsajátított ismereteket.

E: A gyakorlatorientáltság hogy jelenik meg a bölcsész szakokon?

F.Cs: Arról is volt a Dékáni Kollégiumnak döntése, hogy az intézményi sajátosságoktól függetlenül minden egyes bölcsész szakra kerüljenek be azok a gyakorlatias ismeretek, amelyekkel egy humán műveltséggel rendelkező szakembernek bírnia kell. Magas szintű számítógépes ismeretekkel rendelkezzen, nyelvismerettel, esszéírási és szövegértési készséggel. Tehát ezek a tanulásalelemek, a képzésben markánsan jelenjenek meg. A történelem szak esetében például nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy legyen bibliográfiai szeminárium, a számítógép és a humántudományok kapcsolatát oktató kurzus, esszéírási, előadói készségek fejlesztése, amellet, hogy közben tanulja meg a történelmet. Egyébként a bölcsész szakoknál azt is figyelembe kell vennünk, hogy talán itt a legnagyobb a hallgatók kényszere arra, hogy mesterszinten folytassák a tanulmányaikat, tehát hogy teljessé tegyék a képzésüket a két éves mesterszakokkal. Így az is fontos feladatként jelent meg, hogy a mesterképzésre felkészítsük a Bsc-ben a hallgatókat.

E: Hogyan fognak szelektálni?

F.Cs: Felvételi lesz, erről is döntöttünk. Ez még jogszabályban nem jelent meg, de a Dékáni Kollégiumon ezt erőteljesen szorgalmaztuk. Ahhoz, hogy mesterképzésre felvegyünk egy hallgatót, felvételiztetni kell. Rendelkeznie kell adottságokkal, és 50 vagy 120 kredittel az adott szakirányból. Beengedhetünk más szakirányról érkezőt is, tehát például történelem szakra miért ne jöhetne mondjuk egy közgazdász bachelorral rendelkező? De ehhez meg kell csinálni egy minimum kredit-számot, és ezen túl felvételiztetni fognak az intézmények.

E: Egységes felvételi rendszer lesz?

F.Cs: Ezt még ebben a pillanatban nem tudjuk. Egyelőre még egy kicsit arrébb toltuk ezt a problémát, mivel az első ilyen felvételikre – a jogszabály-előkészítés állapotát elnézve – 2008-ban fog sor kerülni a főiskolai végzettségűek számára, és csak 2009-ben fogjuk

először a BSc-alapszakosokat felvételiztetni. Én azt prognosztizálom, hogy nem lesz országosan egységes felvételi, hanem intézményi felvételek lesznek. A feltételeket közösen fogjuk majd kitalálni, tehát hogy mi az, amiről a felvételeknek szólni kell. De hogy például az írásbelin vagy szóbelin milyen kérdéseket teszünk fel, milyen tételsorból kérdezzük stb., ezt az intézmények maguk fogják megcsinálni.

E: Nem lesz ebből jelentős hallgatói létszámcsökkenés?

F.Cs: Alapesetben ez 40%-os hallgatói létszámcsökkenést jelenthet, hiszen ha csak a BSc-rendszerre gondolok, öt év helyett három évig van bent biztosan a hallgató. Ezért minden követ meg kell mozgatni annak érdekében, hogy legyenek mesterképzéseink. Igaz, hogy a mesterképzésbe csak 35%-ot vehetünk fel, ugyanakkor ezt magasabb kvótával fogja az állam finanszírozni. Tehát ha vannak mesterképzéseink, akkor ez pénzügyi stabilitást is jelent. Finanszírozási probléma, amiben az intézmény, sok más bölcsészkarral együtt fuldoklik, már korábban is volt. Tehát az, hogy kevés pénz jut a felsőoktatási intézményekre, nem a bolognai rendszer terméke, jóllehet az elmúlt években felerősödött. Ebben én nagyon komoly taposóaknakát sejték a jövőre nézve. Felmértem Miskolcon az oktatói kapacitásainkat. Jelentős nagyságrendű elbocsátásokat mi nem fogunk tudni megtenni, hiszen egy ember nem oktathat egy egész szakot. Bizonyos lefaragásokat még meg lehet tenni, ez azonban távolról sem éri el azt a szükséges nagyságrendet, amellyel a bölcsészképzést „nyereségesé” lehet tenni, ami szerintem egyébként is elképzelhetetlen. Nem fogok tudni annyi embert elbocsátani, hogy nullszaldós legyen a dolog, mert nem lesz, aki oktasson. Bizonyos oktatói létszámot, és adminisztrációs létszámot meg kell tartani ahhoz, hogy működjünk. Ebben én nagyon komoly veszélyeket látok. Itt nincsenek nagy elfekvő tartalékok, amiket le lehetne vagdosni. Tudomásom szerint a többi bölcsészkarra is hasonló a helyzete, és úgy gondolom, hogy ebből lesznek még a jövőben gondjaink.

E: Ez a 35%-os kvóta kötelező előírás?

F.Cs: A jogszabály előírja, hogy mester szinten, a bachelor szintre felvettek 35%-a folytathatja a tanulmányait. Ez önmagában nem lenne probléma, bár sokak szerint ez is felvet bizonyos esélyegyenlőségi aggályokat. A probléma inkább az, hogy úgy fogalmaz a jogszabály, hogy országos szinten kell 35%-nak bekerülni. Egy alkalommal a minisztérium illetékesénél magam kérdeztem rá, hogy szeretnék látni egy olyan dokumentumot, ami garantálja, hogy ha nekem van 100 bachelor hallgatóm, akkor lesz 35 mesterhallgatóm is. Erre azt a választ kaptam, hogy országos szinten kerül kialakításra a 35%. Nekünk és a kis intézményeknek az a jogos félelme, hogy ez az országos szintű 35% ne a mi rovásunkra kerüljön kialakításra. Tehát, ha meg tudok felelni a mesterképzés feltételeinek, mert van annyi oktatóm, van annyi egyetemi tanárom, van annyi infrastrukturális háttér, akkor legyen lehetőségem arra, hogy mesterképzést folytassak. Ha van 100 bachelor hallgatóm, akkor legyen 35 mesterhallgatóm. Ez nemcsak finanszírozási szempontból fontos, hanem az intézmény presztízse, és jövője szempontjából is. A jövő szempontjából ez azért nagyon fontos, mert prognosztizálható, hogy bachelor képzésre is olyan helyre fognak jelentkezni a hallgatók, ahol mesterképzés is van, tehát ahol egy intézményen belül látnak lehetőséget arra, hogy öt év alatt mesterdiplomát kapjanak. Ha nekem csak bachelor képzésem van, akkor ez az intézmény versenyhelyzetét rontja.

E: Szóval a mesterképzéssel kezdődik majd a harc?

F.Cs: A nagy harcok szerintem ott lesznek. Jelen pillanatban nem tudott minden intézmény minden alapszakot elindítani, hiszen ennek kemény feltételei vannak. Egyetemi

tanárok kellene, nagydoktorok stb., és ezeknek a száma országos szinten limitált. Most folytatunk versengést, hogy mindenki szerezzon magának olyan minősített oktatókat főállásba, akiknek a neve alá a mesterszakokat be lehet sorolni.

E: Pénzzel történik a csábítás?

F.Cs: Akinek van, ott talán pénzzel, de nekünk nincsen. Ha talállok olyan neves szakembert, aki hajlandó főállásba idejönni egyetemi tanárnak, minden követ megmozgatok, hogy idekerüljön. Az akár a veszteségeink ellenére is megéri, hiszen ha lesz mesterképzésem, akkor a mesterképzésre felvett hallgatók normatív támogatása illetve költségtérítése talán visszahozza majd ezeket a befektetéseket. Egyébként is ezt befektetésként fogom fel, az intézmény jövője szempontjából ez kulcskérdés. De csak akkor vágok bele ebbe a küzdelembe, hogyha látom, hogy van értelme és szakmai, nem pedig adminisztratív szempontok alapján, a fejem felett fogják eldönteni, hogy hol lesz mesterképzés és hol nem. Mert bármelyik oktatási kormányzat mondhatja azt, hogy minek 15 történelem mesterképzés az országban, legyen itt és itt és itt. De ha mind a 15 intézmény megfelel a mesterképzésekkel kapcsolatos szakmai előírásoknak, akkor miért ne legyen? Akkor versenyezzünk. Akkor az én mesterképzésemet hadd csináljam olyanra, hogy megérje más bachelor hallgatónak is idejönni.

E: Gondolkodtok együttműködésen más intézménnyel?

F.Cs: Nagyon komolyan gondolkodunk. Az egri és a nyíregyházi főiskolával elindult egy komoly tárgyalási folyamat, éppen azért, hogy jobb eséllyel induljunk a mesterképzésekért folytatott harcban. Olyan kicsi ez a régió, hogyha mi elkezdünk egymással marakodni, annak csak áldozatai lesznek. Viszont egy jól megkomponált együttműködéssel valamennyien jól járunk. A bachelorjai mindenkinek megvannak, de elképzelhető, hogy mesterképzésekben közös képzéseket (joint course-okat) fogunk indítani valamelyik főiskolai karral. Bölcsész- és tanárképzésben ilyet senki nem csinált még ebben az országban, tehát most Amerikát akarjuk felfedezni, ami nyilván kétesélyes dolog. Nem tudom, hogy ez a gyakorlatban hogy fog kinézni. Márciusban tartottunk a három intézménnyel közös szakmai fórumot, ahol előadtuk az elképzeléseinket. Úgy néz ki, hogy a kollégáink vevők rá, és hajlandóak egy ilyen együttműködésbe bekapcsolódni. Ez összekapaszkodást jelent a kisebb intézmények között. Külföldön erre meglehetősen sok példa van, ezeket próbáljuk ellesni, hátha ez lesz a jövő útja.

E: Hogy viszonyulnak az oktatók a változásokhoz?

F.Cs: Az átmenettől nagyon komoly félelmeim vannak. Ez nemcsak óraszám-növekedést jelent, hanem azt is, hogy még bele sem került a köztudatba a bachelor képzés, de máris azt várjuk el az oktatótól, hogy szeptembertől kétféle hallgatót oktasson. Ugye a régiókat ki kell futtatni. Mivel tavaly még vettünk fel elsőéveseket, ezeket minimum 2010–2011-ig a régi rendszer szerint oktatni kell. De mellette már a Bologna-rendszerű képzést is folytatni kell. Ez jelentős óraszám-növekedést, és oktatói terhelés-növekedést jelent. Azt mondtam a kollégáimnak, hogy nem tudunk mit csinálni, vállalni kell az ebből fakadó terheket, ebben az 5–6 éves átmeneti időszakban, nincs másik alternatíva. Látjuk a versenyhelyzetet, az állása pedig mindenkinek fontos, tehát vállalja az ebből fakadó terheket.

E: Hogy ítéled meg az oktatási tárca szerepét a bolognai folyamatban?

F.Cs: Egyértelmű, hogy a reform gondolatával egyetérték, és ezt támogatom. Ugyanakkor az oktatási tárcanak a választásokig ezt a reformot politikai okokból addig a pontig el kellett juttatni, hogy már ne lehessen visszacsinálni. De egy ilyen mértékű reformot 3–4

év alatt keresztül vinni óriási vállalkozás volt. Én a következő tárcától azt várom, hogy ennek a jó cél irányában, de erőltetett módon átvitt reformnak a finomságait is kezelni tudja. Tehát azokat a tényezőket is végiggondolja, amik eddig nem nagyon merültek fel, vagy nem fogalmazódtak meg. Például, hogy mit csináljunk a jelenlegi hallgatók képesítési követelményeivel stb. Az új felsőoktatási törvény hatályon kívül helyezte a korábbi képesítési követelményeket, sokan érzik úgy, hogy most itt állnak a „senki földjén”. Milyen képesítési követelmények alapján határozzuk meg az előírásokat, meddig tanulhatnak a régi hallgatóink? Vagy milyen feltételekkel vehetek át a régi rendszerből a bolognai rendszerbe valakit? Ez most napi probléma. Erről a jogszabályok nem szólnak, az intézményekre van bízva, hogy ötleteljenek. Például van egy harmadéves hallgató valamelyik szakon, és azt mondja, hogy ő Bsc-re akar járni. Én kitalálom ennek a menetrendjét, és nyilván az az érdekem, hogy a hallgató itt maradjon, itt szerezzen diplomát. Ezekre a finomságokra jó lett volna már kezdettől fogva gondolni. Vagyis most a bachelor képzéseket úgy vezetjük be, hogy a mesterképzéseket nem kellett hozzá kitalálni. Nyilvánvalóan örültünk volna, hogyha az egész rendszert egyszerre építjük fel és nem külön fázisokban. Ha elkezdünk „Bolognában” tanítani, rengeteg olyan dolog fog menet közben kiderülni, ami a mesterképzéssel kapcsolatos, és amit jó lett volna előre végiggondolni. Ebből intézményi szinten még nagyon sok feladat fog adódni, és nagyon-nagyon szeretném, ha a minisztérium ebben intézménybarát és megértő hozzáállást tanúsítana.

E: Mi a helyzet az akkreditációval?

F.Cs: Ennek menetét az új felsőoktatási törvény elég alaposan megváltoztatta. Ezzel kapcsolatban nincs különösebb problémám, ott világosan látszanak a feladatok, a MAB-nak a szerepétől az intézményekre háruló kötelezettségekig. A mesterképzések akkreditációja lesz majd a következő nagy menet. De ezt még nem tudom, hogy fog kinézni.

E: Említettél külföldi példákat. Megnéztetek egy párat alaposabban?

F.Cs: Elsősorban honlapok szintjén és személyes kapcsolatok útján sikerült tájékozódni. Az az igazság, hogy európai példáról nagyon nehéz beszélni, mert az európai felsőoktatási rendszerek is különböznek. Tehát nem tudunk egységes normához viszonyulni, inkább eseti példákat, többség által képviselt álláspontokat próbáltunk elszipkázni. A mesterképzések kapcsán ez úgy fog felmerülni, hogyha komolyan vesszük az európai felsőoktatási térséget, akkor mi abban vagyunk érdekeltek, hogy olyan képzést nyújtsunk, amellyel a hallgató elmehet más európai felsőoktatási intézményekbe is. Illetve olyan mesterszakokat indítsunk, amire máshonnan is jöhetnek ide hallgatók, tehát vonzó lesz a külföldiek számára, könnyű idegen nyelvű kurzusokat beleépíteni stb. Azon kezdtünk el gondolkodni, hogy más európai felsőoktatási intézményekkel is próbáljunk közös mesterképzéseket akkreditáltatni.

E: Ha prognózisra vállalkoznál, akkor szerinted hogy fogja átrajzolni a jelenlegi intézményhálózatot a bolognai folyamat?

F.Cs: Nem mernék erre vállalkozni, mert félelmeim vannak. Nem azzal kapcsolatban, hogy csökkenni fog az intézmények száma, vagy a hallgatók száma, mert ez a lehetőség a hagyományos képzésnél is bele van kódolva a felsőoktatásba, tekintettel a demográfiai folyamatokra. Tehát vannak olyan demográfiai trendek, amelyek ettől függetlenül is félelemmel töltönek el bennünket. Én azért aggódom, hogy egységes és átlátható szakmai kritériumok mentén dőljön el, hogy melyik intézmény marad, és mit oktathat, ne pedig egyéb, lobbierdekek döntsenek ebben. A félelmem az, hogy ez nem így fog történni.

E: Lobbizási érdekek alatt főleg a nagy egyetemek tekintélyét érted?

F.Cs: Efféle tekintélyt, és akár politikai vagy személyes kapcsolatokat is. Ennek bizonyos jeleit már bachelor szinten is láttuk és sérelmeztük. A MAB pl. világosan döntött bizonyos szakok indítási javaslatairól, a minisztérium pedig saját hatáskörben adott ki szakindítási engedélyeket. Ez minket a politológia szak indításánál sújtott, amit először nem akartak engedélyezni. Számomra ma is érthetetlen módon, hiszen ismereteink alapján és a nálunk régóta folyó egyetemi szintű politológus-képzés alapján úgy gondoltuk, hogy ugyanazt tudjuk nyújtani, mint azok az intézmények, amelyek megkapták a politológia szakindítási engedélyt. Hogy minket miért nem engedélyeztek, erről csak pletykákat hallottam. De intézményünknek az idő szorításában újra neki kellett rugaszkodni a szakindítási dokumentumoknak, főállású oktatókat felvenni, hogy megerősödjön a szak személyi háttere stb. Végül az utolsó utáni pillanatban megkaptuk. Egyetemi szintű politológus képzést folytattunk kezdettől fogva, nem értettem, hogy akkor a politológia Bsc-re miért nem találtattunk alkalmasnak.

E: Ezek szerint nem elég jók a szabályok?

F.Cs: Ebben a nagy rohanásban kiderültek a gyerekbetegségek. Azt szeretném, ha a mesterképzés kapcsán nem kellene ilyen problémákkal küszködnünk. Tehát világos legyen, mit kell tudnod ahhoz, hogy mesterszakod legyen, és ha tudod, akkor számíthatsz rá, hogy biztosan lesz mesterszakod.

E: Köszönöm szépen.

(Az interjúkat Tomasz Gábor készítette)